

7.6.2016

**Lausunto Valtiontalouden tarkastusviraston laillisuustarkastuskertomusluonnoksesta
13.5.2016**

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) on pyytänyt ministeriöltä lausuntoa 13.5.2016 päivätystä laillisuustarkastuskertomusluonnoksesta *Vastuukysymykset Finavian johdannaisvastuiden selvittämisessä*, minkä johdosta ministeriö lausuu seuraavan.

Tämä lausunto liitteineen ei sisällä salassa pidettäviä tietoja. Ministeriö viittaa myös asian eri vaiheissa VTV:lle antamaansa seikkaperäiseen selvitykseen.

Yhteenvetona ministeriö toteaa, että

- **omistaja ei ole edellyttänyt Finavialta kanteiden nostamista tai nostamatta jättämistä taikka mistään kanteesta luopumista**
- **omistaja ei ole puuttunut kokonaan omistamansa yhtiön operatiivisiin asioihin epäsopivalla tavalla**
- **omistajalla on ollut perusteltu syy ja oikeus antaa yhtiölle ohjeita asioiden huolellisen käsittelyn varmistamiseksi poikkeuksellisessa asiassa**

Kertomusluonnoksessa on esitetty eri näkökohtia, joiden perusteella Finavian omistajaohjausta syksyllä 2015 pidetään ongelmallisena. Luonnoksessa ei juuri ole käsitelty näkökohtia omistajaohjauksen toimenpiteiden perusteista, mikä kuitenkin on asiassa keskeisin kysymys.

Ydinkysymys asiassa on, että omistaja ei ole missään vaiheessa edellyttänyt yhtiöltä kertomusluonnoksessa käsiteltyjen kanteiden nostamista tai nostamatta jättämistä yhtiön entisiä hallituksia, entistä johtoa tai tilintarkastusyhteisöä kohtaan taikka jo nostetuista kanteista luopumista. Ministeriön käsityksen mukaan sitä ei kertomusluonnoksessakaan väitetä, mutta asialle ei anneta sille kuuluvaa painoa.

Ratkaisut johdannaiskannearioissa ovat olleet oikeudellisesti monitahoisia ja vaikeita. Sitä osoittavat mm. yhtiön hallituksen eri aikoina tekemät osittain ristiriitaiset päätökset ja äänestykset, hallituksen jäsenten erilaiset näkemykset hallituksen omista aikaisemmista päätöksistä, toisistaan poikkeavat asiantuntijoiden lausunnot ja se liikkumavara, jonka Valtiontalouden tarkastusvirastokin vielä syksyllä 2015 arvioi kanteista tehtävillä päätöksillä olevan. Valtiontalouden tarkastusvirasto ei ole kertomusluonnoksessa huomionnut sen seikan merkitystä, että yhtiön hallitus oli maaliskuussa 2015 yksimielisesti päättänyt olla nostamatta tiettyä kannetta.

Valtionyhtiön omistajaohjaukselta edellytetään kertomusluonnoksessakin mainituissa hallinnointiohjeissa aktiivisuutta. Aktiivisuuden merkitys korostuu, kun yhtiö on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö. Johdannaisvastuita selvitetäessä omistajan

Id Versionumero

tehtäviin ja velvollisuuksiin on kuulunut varmistua siitä, että asiat valmistellaan perusteellisesti ja huolellisesti.

Hallinnointiohjeiden mukaan omistajan toimintaan kuuluu myös yhtiön toiminnan seuranta yhtiökokousten välisenä aikana ja yhteydenpito hallituksen ja toimivan johdon kanssa. Ministeriön hallinnointiohjeiden mukaan hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja ovat säännöllisessä vuorovaikutteisessa yhteydenpidossa omistajan kanssa.

Omistaja on antanut poikkeuksellisessa johdannaisasiassa ohjeita kokonaan omistamansa yhtiön hallitukselle vain sitä koskien, että asiat on valmisteltava huolellisesti, mihin omistajalla on täysi oikeus. Ministeriö viittaa osakeyhtiölainsäädäntöön ja omistajaohjaukseen perehtyneen asiantuntijan, laamanni Pekka Merilammen 24.5.2016 antamaan asiantuntijalausuntoon (liitteenä) siitä, että tällaisten ohjeiden antaminen ei ole epäsovivaa puuttumista yhtiön operatiivisiin asioihin. Ministeriö ei yhdy kertomusluonnoksen väitteeseen siitä, että yhtiötä olisi ohjattu epäsopivalla tavalla.

Kertomusluonnoksessa pidetään yhtiön toimintaa johdannaisasiassa johdonmukaisena, mitä väitettä ministeriö pitää jossakin määrin ongelmallisena. Omistajalla on ollut hyvin perustellut ja painavat, yhtiön hallituksen aikaisempaan toimintaan liittyvät syyt edellyttää yhtiöltä perusteellista ja huolellista johdannaiskysymysten valmistelua syksyllä 2015.

Kertomusluonnoksen mukaan omistaja on osallistunut tilintarkastusyhteisön kanssa käytyihin sovintoneuvotteluihin ja sovintosopimuksen hyväksymiseen liittyvään menettelyyn monin eri tavoin. Omistaja ei ole esittänyt tilintarkastusyhteisölle riita-asian sopimista, vaan ainoastaan tiedustellut tilintarkastusyhteisön sovintohalukkuutta ja ohjannut tilintarkastusyhtiön neuvottelemaan asiasta Finavian kanssa. Keskusteltaessa asiasta tilintarkastusyhteisön kanssa mukana oli myös yhtiön edustaja.

Kertomusluonnoksesta voi saada käsityksen, että omistaja olisi esittänyt Finavian hallitukselle tilintarkastusyhteisön kanssa vireillä olevan riidan sopimista. Koska niin ei ole, tarkastuskertomus tulisi tältä osin selkeyttää vastaamaan tosiasioita. Asia on esitetty ministeriön seikkaperäisessä selvityksessä, jossa osoitetaan todennettavasti, että omistaja ei antanut riidan sopimista edellyttävää ohjausta yhtiölle.

Omistajalla on ollut oikeus luoda olosuhteet yhtiön ja tilintarkastusyhteisön välisille sopimusneuvotteluille sen olematta yhtiön asioihin puuttumista. Tältäkin osin ministeriö viittaa liitteenä olevaan asiantuntijalausuntoon, jonka mukaan tällainen toiminta ei ole yhtiön asioihin puuttumista. Asiassa on annettava merkitystä myös sillä, että tilinpäätöstä ja tilintarkastusta koskevat asiat ovat viime kädessä yhtiökokoukselle ja siis omistajalle kuuluvia asioita.

Omistajan toiminta on edellä sanotuin perustein perustunut osakeyhtiölain mukaisiin omistajan oikeuksiin. Ministeriö viittaa tältäkin osin liitteenä olevaan asiantuntijalausuntoon, joka tukee ministeriön käsitystä osakeyhtiölain oikeasta tulkinnasta.

Kertomusluonnoksen mukaan yhtiön hallituksella on ollut omistajan toimien vuoksi hyvin vähän aikaa valmistella ja harkita tilintarkastusyhteisön kanssa tehtyä sovintosopimusta koskevaa päätöstään. Omistaja ei kuitenkaan ole edellyttänyt, että yhtiö tekisi tai olisi tekemättä sovintosopimuksen. Lisäksi ministeriö katsoo, että johdan-

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--

naiskysymysten kiireellinen aikataulu on johtunut lähinnä yhtiön omista toimista. Johdannaisasia tuli ilmi jo vuonna 2012.

Kertomusluonnoksessa pidetään kyseenalaisena, onko omistajaohjaus mahdollistanut parhaan lopputuloksen yhtiön ja tilintarkastusyhteisön riita-asiassa. Väitteen perustetta ei ole kertomusluonnoksessa riittävästi selvitetty eikä edes mainittu esimerkiksi sitä, että pelkästään oikeudenkäyntikulut useita vuosia kestävässä riidassa nousevat erittäin suuriksi ja myös vastapuolen kulut tulisivat yhtiön maksettaviksi sen hävitessä riita-asian.

Kertomusluonnoksen mukaan tilintarkastusyhteisön kanssa tehty sovintosopimus olisi ollut tarkoituksenmukaista päättää yhtiökokouksessa. Ministeriö toteaa, että yhtiökokouksen käsittelyä ei yhtiökään pyytänyt. Omistajalla olisi toki oikeus päättää tällaisestakin asiasta yhtiökokouksessa tai muussa osakeyhtiölain mukaisessa järjestyksessä, mutta velvollisuutta sillä ei siihen ole, vaan asia kuuluu luonteeltaan yhtiön toimielimille.

Ministeriö toteaa, että henkilöstöstä valittua hallituksen jäsentä lukuun ottamatta hallituksen jo aiemmin tänä vuonna muuttuneessa jäsenistössä ei ole yhtään loppuvuonna 2015 tehtyihin äänestyspäätöksiin osallistunutta hallituksen jäsentä.

Kertomusluonnoksen mukaan omistaja ei ollut viestittänyt yhtiölle jälkikäteen todennettavalla tavalla käsitystään, että eräät yhtiön päätökset olisivat perustuneet riittämättömään selvitykseen. Ministeriö toteaa, että todennettavan tavan puuttumisesta huolimatta omistajan käsitys oli viestitetty yhtiölle.

Kertomusluonnoksen mukaan Finavian hallitukselle ei ole toimitettu eräitä olemassa olevia asiantuntijalausuntoja, joissa ei ole puollettu riita-asian sopimista. Siltä osin kuin tässä tarkoitetaan omistajaohjauksen hallussa ollutta lausuntoa, se on liittynyt omistajan sisäiseen selvitystyöhön sitä arvioitaessa, millaiset omistajan toimet ovat asiassa tarpeen.

Kertomusluonnoksessa todetaan helposti väärään tulkintaan johtavalla tavalla, että omistajaohjaus olisi nimenomaisesti kieltänyt yhtiön hallitusta ryhtymästä toimenpiteisiin kanteiden nostamiseksi. Ministeriö toteaa toimittaneensa Valtiontalouden tarkastusvirastolle kertomusluonnoksessa tarkoitettua viestin, josta käy yksiselitteisesti ilmi, että hallitusta pyydettiin olemaan ryhtymättä näihin toimiin sinä aikana, kun omistaja selvittää asiaa. Ministeriö katsoo, että lopullinen tarkastuskertomus tulee tässä kohden muuttaa vastaamaan viestin sisältöä.

Liite Laamanni Pekka Merilampi: Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjaus Finavia Oyj:ssä. Muistio. Helsinki 24.5.2016

Id Versionumero

Liikenne- ja viestintäministeriö	Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki	Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto	Puhelin 029516001	www.lvm.fi etunimi.sukunimi@lvm.fi kirjaamo@lvm.fi
----------------------------------	---	--	----------------------	--